

PERSONNEL ADMINISTRATION IN INDIA – I

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

Note : Attempt one question each from Sections A, B, C and D carrying 15 marks each. Section E is compulsory consisting of 10 short answer questions carrying 4 marks each.

SECTION – A

- I. What do you mean by Personnel Administration ? Discuss its nature and scope. 15
- II. Discuss in detail the classification of Civil Services in India. 15

SECTION – B

- III. What do you mean by Recruitment ? Explain its various methods and their advantages and disadvantages. 15
- IV. Critically discuss the Training System of Civil Services in India. 15

SECTION-C

- V. What are different kinds of Disciplinary Action ? Describe in detail the procedure of taking disciplinary action against Civil Servants in India. 15
- VI. What is meant by Morale ? Discuss the causes of low morale in public servants. 15

SECTION - D

- VII. What is meant by Corruption ? What are its causes ? Suggest measures to remove corruption. 15
- VIII. Write a detailed note on the office of Lokpal in India. 15

SECTION - E

IX. Write short answers of the following :

- Write two definitions of Personnel Administration.
- Write four functions of Civil Services.
- What are State Civil Services ?
- Write two advantages and two disadvantages of Recruitment from within.
- Write two types of Training.
- What is meant by Promotion ?
- How are the members of Union Public Service Commission removed from Office ?
- Write four methods of building up morale of Public Employees.
- Write four causes of corruption in Public Services.
- Write the composition of Central Vigilance Commission of India.

10×4=40

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A, B, C ਅਤੇ D ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ E ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4-4 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ-A

- I. ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਰਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15
- II. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ-B

- III. ਭਰਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15
- IV. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ-C

- V. ਅਨੁਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 15
- VI. ਮਨੋਬਲ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੀਵੇਂ ਮਨੋਬਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ-D

- VII. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ? ਇਸਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦਿਉ। 15
- VIII. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਭਾਗ-E

IX. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ:

- ਕਰਮਚਾਰੀ-ਵਰਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
- ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?
- ਸੇਵਾ ਅੰਦਰੋਂ ਭਰਤੀ ਦੇ ਦੋ ਲਾਭ ਅਤੇ ਦੋ ਹਾਨੀਆਂ ਦੱਸੋ।
- ਸਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।

- (f) ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (g) ਸੰਘ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਆਯੋਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਦ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
- (h) ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੋਬਲ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਰ ਵਿਧੀਆਂ ਦੱਸੋ ।
- (i) ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ।
- (j) ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਚੋਕਸੀ ਆਯੋਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਲਿਖੋ ।
-

10×4=40